

CONTIMPORANUL

ANUL VIII Nr. 82

APARE DUMINECA

București, Str. Bateriilor 4. Tel. 67 3

Trădările d-lui Virgil Madgearu

Organele prin care se exprimă d. Vintilă Brătianu, adevărate foi destinate să înregistreze temperatura de cosmar a fostului vistiernic, s'au arătat, în edițiile de dimineață și în cele de după dejun, foarte neliniștite.

Neliniștea aceasta, la început o simplă bâtaială fricoasă, a ajuns numai în trei zile, o adevărată deslănțuire de mâhniri, de imprecății și de muștrări.

D. Vintilă Brătianu al cărui somn e străbătut de glasuri care-i prevestesc prăpădul înjghebărilor sale populate de briganzi bancari și pik-pokeți cu sau fără cocoasă s'a trezit inecat în sudori reci. O panică fără leac fixase biata frunte cifrată a mareșalului mizeriei naționale pe pernele patului.

Un desnădăjduit S. O. S. porni din gâtjejul sugrumat de mânie, către gazetele liberale: visul tristului frate al lui Ion I. C. Brătianu se complicase cu niște radiograme care anunțau un adevărat act de înaltă trădare făptuit la Londra, de Virgil Madgearu.

Iată dealtfel succesiunea tablourilor din cosmarul memorabil al d-lui Vintilă Brătianu: întâi apăru din unghere un Virgil Madgearu descins la Londra. *„Scena stărnii o iritație vecină cu stările pricinuite de o pereche de palme recepționate din senin”*. Chiar din tren, ministrul român era ridicat și dus la hotel cu un fast oficial neîntâlnit încă. Ministrul și seniorii ai finanțelor, tot ce are mai remarcabil capitala imperiului britanic, au salutat pe peron România, salutând pe Virgil Madgearu. La acest tablou d. Vintilă Brătianu gândi melancolic: *„pe Tancred ar putea să-l aștepte poliția în gară”*...

Apoi, banchetul!

Trădarea!

Înt'adevăr d. Virgil Madgearu consimțise să se lase sărbătorit, cu șampanie și cu toasturi. Mai mult chiar: acest ministru român a cărui lipsă de patriotism merge până acolo încât nu tolerează escrocheriile unor întreprinderi, deși aceste întreprinderi sunt Românești — ei bine, acest ministru a îngăduit unui oarecare Snowden (Philippe) originar din Jorkshire, adică unui ministru al tezaurului Marii-Britanii să elogieze România. D-l Snowden a mers mai departe: a felicitat țara românească pentru regimul civilizată practicat față de minorități...

La omagiile aduse ministrului român Madgearu de către un ministru al imperiului britanic s'au asociat glasuri diverse — o sumedenie. Marii financiari — mai mari decât d. Naș Ștefănescu — marii industriași — mai mari decât d. Dinu Letea — și în sfârșit mari ziare (mai mari decât „Viitorul” — s'au grăbit să afirme încrederea Angliei în viitorul destinului economic românesc, organizate de Virgil Madgearu.

Visul întunecat al d-lui Vintilă Brătianu, în care se intercalaseră radiogramele ce vesteau biruința dela Londra, a deslănțuit foile liberale nu numai împotriva d-lui Madgearu, vinovat de-a fi primit elogiul englezesc — dar împotriva Angliei, în general.

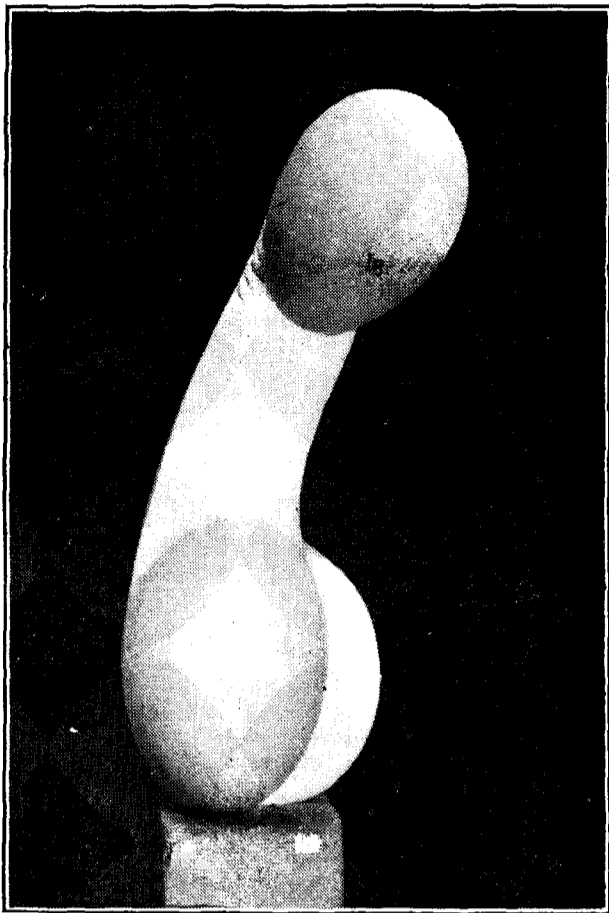
Victimele atacurilor desfășurate de inteligența politică a oficiului liberal continuă a fi d-nul Philippe Snowden și Sir Robert Greeg, fostul ministru englez la București.

Avem un adevărat noroc. Cum numitul Snowden trece drept foarte supărăcios (vezi Haga) s'ar putea ca atacurile d-lui Vintilă Brătianu să ne precipite într'un conflict... Să ne bucurăm deci, că ministrul finanțelor engleze continuă să ignore existența inutilă a d-lui Vintilă Brătianu!

Și să salutăm cu îndoită plăcere pe ministrul Madgearu, ale cărui propoziții și misiuni au crescut.

Ministrul care se reîntoarce dela Londra, are doar, pe lângă datoria de-a libera efortul românesc de exploatarea băncilor liberale — și misiunea de-a reface ostile d-lui Iuliu Maniu sdruncinate fără pricină: nici o victorie și nici o înfrângere nu îndreptățește insurecțiile, fie ele cât de izolate. D. Madgearu să dea dela frontieră, ordinul de zi, cu muștrări pentru cele câteva stăpînituri cari fac cu ochiul, semne de înțelegere cu vrăjmasul.

Sergiu Dan

Portretul Prințesei Bonaparte (sculptură) de Constantin Brâncuși

Lamentația foștilor prieteni ai morții

Ultima erupție politică a d-lui Vintilă Brătianu se înfățișează Românilui (bucuros de orice-i poate denunța creșterea turbării liberale, cu un farmec deosebit.

Nu se înțelege nimic clar din varietele și blestemele pe care o exalează criza epileptoidală a venerabilului partid istoric, dar avem evidența unei mari și indicibile suferințe. Și asta, oricum, face plăcere în aceste zile cenușii, lipsite de altă bucurie mai pozitivă...

De ce se vaită, oare, marele partid?

Aținându-și urechia mai cu bună-voință la înspumatul concert al văcărelilor acestora, pe cât de furioase pe atât de rușinale, deabia ajungi să descifrezi cu anevoie doar un „nu”, teribil și comic: nu! nu! nu!

Nu vor!...

Ce anume nu vor, rămâne acoperit sub plapuma însăși a sbierețelor lor suferinde. Nu se desprinde pentru înțelesul public comun decât această sgomotoasă negație, prelungită desperat și pueril ca un scâncet de băletoiu răsfațat cărui a s-a interzis să mai facă pipi, cu dragălașie, de față cu lumea. Urlă mereu: „nu, nu?”, dar îi e și lui rușine să spună clar ce anume nu vrea.

Liberalii „nu vor”. Nu vor ceva care s'a întâmplat sau care se întâmplă încă, dar pe care nu cutează să și-l lămurească în gura mare.

E opunerea, — copilărească dacă vreți dar nu lipsită de oarecare tragedie — a unor oameni ce s'au luat de piept cu destinul.

Cum vreți să se deslușească în cuvinte inteligibile înăbușitoarea suferință liberală? Căci, dacă ar fi s'o spună, ei ar trebui să strige că nu admit, mai întâi, răposarea regentului Buzdugan... Nu era permisă o vacanță în regentă atâta vreme cât liberalii sunt în opoziție! O mică creștere doar a disperării și n'ar fi fost de mirare să citim în „Viitorul” un comunicat în care să se anunțe că partidul național-liberal nu recunoaște moartea unui regent, săvârșită sub un regim de anarhie...

Dar nici chiar capacitatea d-lui Vintilă Brătianu de a vesti anularea tuturilor lucrurilor ce se fac și se desfășoară sub guvernul anatemitat al d-lui

Maniu, n'a putut găsi formula trebuitoare ca să spună și Morții obișnuitului „veto”, liberai. Sunt cnesii pe cari nu le poți trata ca pe o simplă lege furioasă de a d-lui Madgearu.

Și atunci, protestul necazului îngrozit al d-lui Vintilă Brătianu a trebuit să piardă, cu decență, conținutul ca să păstreze numai expresia. E un protest pur, — fără obiect...

A rămas doar un „nu” prelung, bâzâit și spasmodic, care tăgăduiește supunându-se și înlătură înregistrând...

Tragi-comedia rasbolului liberal cu soarta s'a oprit, evident, la mijlocul drumului. Numai o împiedecare de ultim moment a făcut, desigur, să nu citim în „Viitorul” legământul, — așa de logic, totuși! — al partidului liberal de a anula decesul regretatului regent, pentruca nenorocirea aceasta și, deci, toate urmările ei politice — să se întâmple, după cum e cuvîncios, numai sub un guvern liberal, singurul legitimat să fie mereu marele oficer de stare civilă al nației!...

Având, prin urmare, vigoarea încontestabil, impresionantă — și se mai sbată împotriva împlințului, dar sfios totuși să înfrunte și în forme opresivea bunului simț, liberalii se consumă în colici ascunse și în gemete cărora le e teamă să se facă înțelese.

S'a săvârșit săptămâna trecută în România un act de gravă și esențială istorie națională fără ca „marele partid” să și pună sigilul. A fost o prilejistică homerică: d. Vintilă și ai d-sale consilierii alergau buimaci după țigănuși cu ediții speciale ca să mai afle ce mai e nou în chestie... Iar reporterul politic al „Viitorului” va fi fost, negreșit, singurul factor care punea pe sefi liberali în cunoștință de cauză...

Așa fiind, cum să nu gemă, cum să nu urle, cum să nu se îmbelzavească mândria unor oameni cari se deprinseseră să știe că toată arhiva României e în dulapul din buzoarașul sefului?

Amintiți-vă că, în vremuri nu tocmai îndepărtate, n'ei însăși Moarțicu nu se încumeta să se strecoare în cuprinsul venerării noastre, fără ca șeful liberal să fie suficient avertizat de magia lui specială.

Cu două săptămâni, numai cu două, înainte de sfârșitul regelui Ferdinand, cei doi, și chinat, Ionel Brătianu era în măsură să ia măsurile de rigoare: cădea căramida reglementară în creștetul d-lui gen. Averescu și se instituia guvernul avant-gardei liberale. „Șefu” avea, deci, pe-atunci gestulă „autoritate” pentruca nici moartea să nu-l depășească socotelile sau să-i vateme sacrele interese...

Dece să ne mirăm, oare, de uluiala alarmată a liberalilor că a putut răposa azi cineva esențial în viața Statului, fără ca ei să fie de față? Până mai ieri, era la clubul d-lui Vintilă și un mic reglement, pentru uzul lui Dumnezeu; n'a fost niciodată călcaț atât cât a trăit celălalt fel de Brătianu... Acum, dela Dumnezeu până la d. Argetoianu, toată scara de sfinți și de drați își bate joc de regulile sefului. Se poate zice că se moare azi în România în chip anarhic...

Mulțumită acestei neorândueli a putut d. Maniu să aibă singur, — ca un alt Ionel, — dreptul și lăria de a alege un regent, după propria d-sale voie. Iar d. Vintilă să afle numele alesului din gazeta!...

Trăim o revoluție pe care nu isbucim să o sesizăm în toată năpraznicia ei acțiune decât rar sub scurtele fulgerări ale durerii celor executați. A fost ucis și se ucide încă ceva în țara aceasta: ceva care usurează și limpezeste, dispărând.

E unica ispravă reală, de până acum, a epocii național-tărăniste. Ea se autentifică în lamentația turbată a foștilor prieteni ai morții. Se poate muri, se poate înlocui, se poate înălța în țara aceasta fără bilet de voie dela sultanatul liberal.

A fost dat ca o regentă constituțională să mature Palatul de monstruoasă regentă ocultă a a-tot-puterniceii brătienice!

Se cade, însă, să însemnăm că această epocă de întreprindere de normalizare morală, s'a desfășurat în special sub însulețirea inteligenții corecteare de judecător implacabil a limpedelui Buzdugan. Lumînată și întărită de cuvântul lui greu, tutela copilului suveran și-a început apăsătoare ei mișune cu ceiace îi putea fi doar telul: creșterea majestății regale în România liberată de epitropia liberală. Dem. Theodorescu

CHEIA VISELOR de ION VINEA

O nenorocire nu vine singură niciodată. Aritmetica nenorocirilor e simplă. E firesc, e fatal să fie așa. Adaog însă și susțin că o nenorocire nu vine pe neașteptate. O mulțime de semne și de vise o prevestesc. Fără folos. Fiindcă nenorocirea nu se preîntâmpină. Intretăți, dacă nu credeți, pe oricare acar. Dacă ar fi fost altfel, soarta omenirii s'ar fi clintit de mult. Într-o ordine mai puțin subtilă și misterioasă, nu e oare și educația o artă de a prevesti și ocoti dezastrele și amenințările la pândă? Cu toate rafinamentele și stăruințele paterne, generațiile nu au renunțat la experiența lor proprie. Și asistăm neputincioși la greșelile, meru ce aleși, ale urmașilor fără ca vorba, fapta și suferința noastră, generos și savant oferite să isbutească a-i preveni. Experiența și cuminența pe serii și generații se acumulează atât de anevoios încât o istorie singură, cu paginile ei de veacuri, nu s'a învrednicit să înregistreze un adevăr câștigat. Nu e deci de mirare că un ins izolat, săcăt de presimțiri, și avertizat de propria lui judecată din cotroii paste o rea soartă, nu e, în cele din urmă, în măsură să o evite. Dacă lucrurile s'ar petrece altfel, atunci un progres prea repede ar face de nerecunoscut viața, asemeni unui peisaj străbatut în plină viteză.

Avertismentul (semn, presimțire, vis sau arătare) poate fi un indice că muritorul cărui i se întredeschid o clipă porțile misterului se află în grația vrecință din forțele necunoscute și insulfete din jurul ei. Poate fi numai o simplă însușire a sistemului nervos, o funcțiune obscură și nelămurită. Aceasta e desigur, opinia mioapă și grosolană a materialistilor. Oricum, dovada e făcută că prin presentiment putem arunca o privire în adâncimea timpului, în ceea ce numim, din pricina medului nostru succesiv de a percepe, viitor, atât de impropriu. E de ajuns pentru a recunoaște timpul încă o dimensiune, ca o calitate a lui permanentă

și simultană. Să ne mai întrebăm atunci ce mai rămâne din siguranța simplistă și struntată a materialistilor sau din dubiul neîncercătorilor? Soceș că toate aceste întrebări, a căror plăpândă aripă de-abia atinge suprafața tainelor insondabile, sunt menite să infiore. Să includem o minută ochii noștri proști și obraznici. Poate ascultând înțelegem mai bine. Fie și numai dacă vom căpăta bănuiala că toată înțelegerea noastră de astăzi este de-abia în stare de presimțire.

Dați-vă seama ce orgoliul acestei presupunerii!

Ceeace e trist și umilitor și admirabil e tocmai meschinăria frecventă prin care toate cele așa zis viitoare, se anunță sensibilității și priceperii noastre. Poeții s'au revoltat de mult împotriva acestei haljocuri. Eroii lor, în tragedie, își descifrau soarta, într'un somn lăntuit ce arătări grațioase. Hector apare nu mai știm cui, stielos, livid și constelat de răni, și glasul lui bărbătesc, care rășbia prin tumultul bătăliilor, e un freamăt de dincolo de lume. Visurile Athaliei sunt bruse înălțurate, ca niște draperii, de apariția reginei Isabela!

*C'était pendant l'honneur d'une profonde nuit,
Ma mère Jezabel devant moi, s'est montrée,
Comme au jour de sa mort pompeusement parée...*

Și-i povestește de-a fir-a-păr cele ce urmează să urmeze. La curtea prințului Hamlet, înfelicite, spectrul regelui asasinat se perindă, cu o coroană și un bec electric pe creștel dealungul sumbrelor nopți shakespeareiene. Și toți străjerii, cu nervii sbârliți, tremolează în cor hamleticului refren: oriibil oriibil oriibil. Câtă deosebire, până la felul cum se petrec lucrurile cu noi, muritorii! Sunt cetățeni cărora li se sbate pleopa stângă sau tâmpla, când stă să-i viziteze destinul. Pe alții îi mănâncă nasul. Unii întâlnesc un popă sau numai o lăptăreasă cu strachii-

nile goale. Alora o pisică albă le taie calea, și pofta, pe inserate. Pentru toată lumea, cucușele cu ochi frumoși, aduc o garanție de înfrângere. Poate că semnele sunt proporționale cu accidentalul în devenire. Poate că sunt proporționale pur și simplu cu importanța noastră în economia universului și ridiculul lor e un indemn la umilință. O credință eronată, mărturisită însă revolta omenirii și trufia ei în privrița mediocrității alfabet al misterelor. Credința în căderea stelelor vestind moartea pământenilor. Pentru fiecare sarac se stinge o lumină în ceruri. Din nefericire nu e adevărat, vai, nu e adevărat. Pentru noi nu există decât lacrimile lumânării de seau...

Destănuirile acestea, unanim cunoscute, trebuiau totuși clamate în fața falșei, fățarnice și îngâmfate științe. Și însăși grațuitatea lor e o dovadă de adevăr.

Orice contribuție personală în sensul acesta e un argument suficient și inutil. Colosala experiență a tuturor validează vechea credință în semne, vise și presimțiri, și desfide orice interpretare. Lubricul savant dela Viena, Freud, obsedatul sexual, a încercat, în van, să înlocuiască seculara temă, cu explicații valabile numai parțial.

În ceea ce ne privește (continuu manuscrisul din coș am fost și suntem un individ bântuit de restriști și nenorociri. Melancolia și spaimea au devenit, din această pricină, starea noastră permanentă. Posedăm o inimă elastică și minusculă cât un purice. Degetele destinului le simțim meru, pe beregata respirației noastre în derută. Cu ochii stinși înaintăm pe calea dezastrelor virtuale. La o vârstă încă fragedă, purtată pe un trup încovoiat, avem sentimentul deplin al bătrâneții noastre precoce. Înfrângerea ne-a investit deci cu înregul prestigiului necesar pentru a afirma infailibilitatea anumitor semne. Adevăr zic vouă: să nu visați Copii... Nenorocirea urmează fără greș și e în raport

indirect cu vârsta copilului din vis. Un prunc în leagăn sau un sugaci, boală grea înscamnă. Doi gemeni iși în somnul tău, anunță, cu certitudine, sfârșitul tău sau al cuiva drag și apropiat

Am căutat să ne apărăm de politeța soartei care ne obseda cu asemena apariții. Să ne apărăm, pentru bunul motiv că pe noi păguboșii, nu ne interesează ceea ce trebuie să se întâmple. Am căutat să ne mitridatizăm împotriva visului, administrându-ne în doze massive, viziunea nefastă, în stare de veghe. Cu voință ne-am reprezentat copii de toate vârștele, de toate nevinovățiile, în procesiuni, în idile, în coruri funebre, în leagane, în orfelinate, în sanatorii, pe plajă... Ceream să creiez astfel o explicație certă și în trecut, visului care avea să urmeze în timpul somnului. Și iată: visul se repeta, dar într-o viziune nouă, inedită. Nenorocirea îi succeda, ca un bolovan în cadere desigur arbitrar, orice halucinație prelungi și strașnice porunci mintale. Am anulat atunci prin reprezentări prelungi și prin strașnice porunci mintale desigur arbitrar, ori ce halucinație plastică pe tema temută. Visul atunci ne-o readucea sub forma sonoră: de dincolo de o pajiste, de pildă, răsunau vocile lor argintii, scâncetele lor funeste. Sau pe un zid iluzoriu, litere fatidice scriau acest simplu cuvânt: copii! Sau perversiunea vicleană a prevestirii ne aducea în vis acest fapt nou: visam simpla noțiune, fără imagina, a copilului. Sau mai visam că nu visez copii...

Și nenorocirea, în curând, urma. Ce e deci de făcut? Să ne luăm lumea în cap. Nu serveste însă la nimic. Sinuciderea, poate...

I. Vinea

SCRISORI DIN PARIS

Cardinalul Dubois și Catolicii Români

Paris, Octomvrie. — Sunt trei săptămâni de când au avut loc funerațiile cardinalului Dubois, arhiepiscop al Parisului, cu alte cuvinte ale șefului bisericii catolice, decedat cu nouă zile înainte, într-o clinică pariziană, în urma unei operații și a unei seure agonii. Pentru că să se desfășoare întreaga maiestate a pompei catolice a fost nevoie de aproape o treime din zilele unei luni.

...Origina înaltului prelat nu se cunoaște precis. Tatăl său ar fi fost brutar de meserie. După o altă legendă, cardinalul ar fi fost fiul unui grădinar din serviciul bogatului părinte al d-lui Caillaux.

Precum se vede, origina acestui prinț al bisericii este obscură...

Departa însă de noi ideea de a căuta în această obscuritate o justificare a însușirii de om „de stânga” a acestui prelat. Dealtminteri ne-am să grabit, ca măsură de prudență, să punem această însușire între ghilemete. Biserica catolică nu fabrică oameni de stânga, ci oameni docili, adică oameni cari, pe întinderea geografiei politice a țărilor lor respective, ocupă, cu o supunere filială, zona precis indicată de diplomația Vaticanului. Și politica papală, în zilele noastre, încearcă să tragă concluziile cele mai firești din constatarea că, pe deoparte, reacțiunea cea mai neagră, cum e fascismul în Italia, a încetat, chiar delinând puterea, de a-i mai fi aliată fidelă și ascultătoare, iar că, pe de alta parte, o opoziție intransigentă împotriva unei democrații republicane solid instalate în Stat, cum este cazul în Franța, nu poate fi decât sterilă, ba chiar vătămătoare marilor interese ale Bisericii. Această constatare s'a nppus și cu mai multa forță în ultimul timp, adică a doua zi după încheierea tratatului dela Lateran care a dat lumii iluzia de o clipă că Statul papal s'a reconstituit și că Biserica și-a regăsit în statul fascist privile-

giile-i naturale. Iluzie de o clipă numai, căci după primele bucurii vaticane, când Biserica a încercat să-și ia în serios prerogativele-i recăștigate, d. Mussolini i-a servit, cu voce de stentor, zgomotosul cuplet „ai micii religii creștine care, dacă nu s'ar fi pomenit într-o bună zi la Roma, s'ar fi stins dela sine, în Palestina, ca atâtea alte secte în Israel”. Aceste cuvinte n'au însemnat numai o gravă ofensă adusă Bisericii de un șef de guvern (de altfel d. Mussolini, caș dictatorii sovietici, este ateu, ei mai ales o afirmare brutală a supremației statului fascist în domeniul spiritual al formării sufletelor.

Din acest conflict dintre Papa și d. Mussolini reese clar că neutralitatea, în chestie religioasă, a statului republican francez, — neutralitatea mai mult decât binevoitoare oridecâteori republica trece prin regimuri „bloc-naționale” — începe să devină aproape suportabilă pentru Biserica, cu atât mai mult cu cât guvernării francezi, deși atașati doctrinelor laice, n'au adresat niciodată ofense verbale Sfântului Scaun. Dimpotrivă!

Astfel, Biserica catolică, imuabilă din fire, și-a lărgit, sub impulsivitatea evenimentelor, cel puțin în aparență, însăși dogma în materie de Stat: nu numai monarhia este instituită de drept divin, ci toate formele de guvernământ.

Chiar și forma Uniunii Republicelor Sovietice?

Cine poate pătrunde în adâncul tainelor vaticane? Cine știe până unde poate merge oportunismul Bisericii catolice?

Au avut loc nu de mult tratative între Soviete și Vatican. Pentru recunoașterea lor — cel puțin așa spune marea presă din Apus — Sovietele erau dispuși să acorde Membriilor Companiei lui Isus, adică iezuiților dreptul de liberă intrare și de acțiune în Rusia. Tratativele par a fi fost suspendate. Este însă de presupus că o

prelungire excesivă a regimului din Rusia va înfrânge în cele din urmă ultimele scrupule ale Papei.

Căile Domnului sunt nenumarate. Și cum „Biserica Universală”, cu sediul la Roma, nu se va putea dezinteresata la înfinit de 110 de milioane de suflete rătăcite, vom azista, la o nouă lărgire a dogmei catolice care va clasifica printre regimurile de drept divin și pe acela al anticriștilor din Kremlin.

Așadar, Biserica dela Roma încearcă să lase lumii iluzia că se elatină spre stânga... spre stânga extremei drepte, cam spre acolo unde se află o bună parte a actualei majorități parlamentare franceze.

Această situație explică omagiile prezentate de autoritățile republicile rămășițelor pământești ale cardinalului. Adormitul întru Domnul a fost sacrat la moarte „bun republican”. D. Herriot, reprezentantul dreptei în partidul radical, i-a consacrat și d-sa un articol de elogii în acelaș sens, în timp ce naționalistii integrali dela Action Francaise i-au anunțat decesul în termeni agresiv de rigizi.

Eminența Sa a fost un bun cunoscător al situației religioase din țara noastră. În 1920 a fost misionarul oficial al Republicii franceze în apropiatul Orient unde a cules o serie de decorații, între care și pe aceea a Stelei Române. De aceea, în 1921, când opinia românească se agita pe chestia concordatului, am solicitat o întrevvedere arhiepiscopului-cardinal al Parisului.

...Am străbatut un mare salon plin de clerici negri și de cucoane cuvioase și am fost introdus într-o încăpere foarte îngustă. Simplă ca o capelă; întimă ca salonașul unui burghez de mijloc. Inghesuț pe un fotoliu scund la poalele bătrânului preot, aveam senzația, și fizică și morală, de a fi dominat de acesta ca dela înălțimea unui tron pontifical. Senzația aceasta a dispărut însă dela primele cuvinte ale cardinalului, cuvinte pline de reticente supărător de convenționale.

Au fost, în țară, pe vremea aceea și oarecari tumulturi universitare. Car-

dinalul mi-a făcut dela început o aluzie directă la eie:

„Studenții d-voastră sunt prea „zburdălnici”.

Cuvântul mi s'a părut prea moale, dar cardinalul a subliniat imediat sensul ce voia să dea „zburdălniciei” studențești: „Aveți nevoie mare de pace, de pace între religiile d-voastră, între naționalitățile d-voastră... Concordatul pe care Statul român îl va încheia cu Roma va fi din acest punct de vedere un instrument de pace”.

Dacă tradiționala toleranță a Bisericii greco-orientale — am spus cardinalului — nu mai poate să asigure pacea internă, cum va putea s'o asigure concordatul? Concordatul va însemna cel mult pacea între ortodoxii și catolicii români.

E o definiție prea strictă. Trebuie să privim concordatul ca un instrument de educație politică. Prin concordat, Biserica D-voastră dominantă își impune o atitudine bine definită față de o credință — minoritară la D-voastră, dar totuși universală...

Cu alte cuvinte Eminența voastră crede că Concordatul poate constitui un precedent de care s'ar putea prevala celelalte crezuri minoritare?

Am primit un răspuns vag:

Biserica catolică nu poate fi decât utilă.

În ce privește pe românii catolici, cardinalul Dubois mi-i-a desemnat ca pe o spiță aleasă a românismului.

„Grație lor s'a relevat tutulor Românilor adevărata lor filiație națională. De îndată ce o parte din Români și-au întors sufletul spre Roma, toți Români s'au regăsit în ea. Români catolici își vor îndeplini și în viitor misiunea lor de elemente de joncțiune între ceilalți români creștini și obârșia comună a poporului”...

Și aceste cuvinte mi s'au părut vagi. Dar cardinalul m'a rugat să consider audiența ce mi-a acordat ca o simplă conversație „edificatoare”, cu alte cuvinte ca un fel de predică pentru unul singur.

Precum vedeți, i-am respectat dorința până la moarte.

M. Lotar

Spre Europa Unitară

Anarhia Teatrală

Întreaga economie mondială este dominată astăzi de Statele Unite. Întreaga război de reparatii după planul Jung consacră egemonia financiară și politică asupra Europei pentru cel puțin patru decenii iar industria și agricultura americană se pregătesc pentru exploatarea metodică a acestei excepționale conjuncturi.

Îată că, după Standard Oil, Bethlehem Steel, General Electric, G.ral Motors, Ford țes în spre Europa firele de păiajen ale unor participări cari fatal vor sili metodele de producție europene să se adapteze celor americane, superioare spre a le domina apoi. Este un fenomen de expansiune merent complexului istoric pe care îl trăim, accentuat prin suprimarea distanței amplificate la proporții gigantice grație progresului miraculos al tehnicei moderne și cărui nu se pot sustrage niciuna din părți. Formidabila presiune a industriei americane admirabil utilată se exercită deopotrivă asupra capitalului european și nici chiar bariera efemeră a protecționismului vamal nu i se poate opune cu succes. Dovadă: industria automobilă în Franța, industria cinematografică în Germania ambele silite să cedeze întâietatea industriei americane. Măine va veni rândul textilelor, cauciucului, zahărului etc.

Războiul a revoluționat până și doctrina Monroe, în partea ei negativă: America a adoptat politica de imixtiune în Europa. În această luptă de proporții aproape mitologice, între continente. Europa s'a transformat într-o unitate economică—singură opozabilă unității economice americane. Procesul este deschis și se va înfăptui — cu ajutorul sau peste ca-

pul nostru. Astăzi, unitatea geopolitică o formează Continentul—statele naționale sunt perimate economicește.

Acestor realități Europa le mai opune rămășițele ridicole ale „naționalismului” economic practicat înaintea și în timpul războiului sub forma unei hibride organizări de stat a legiunilor vamale. Europa nu este supraindustrializată, și utilată primitiv — ci întreaga ei așezare industrială, resturile unor regimuri deosebite, inamice, căror azi le lipsește obiectivul, estenerațională, este stângace, ridiculă, desarticulată.

Zadarnic se încearcă azi paliativul raționalizării, al carturilorilor sau al carturilorilor. E nevoie de soluții eroice, de o mobilizare generală după un plan unic, de amputațiuni dureroase.

Regiuni industriale întregi, categorii anumite sunt condamnate la dispariție, iar altele le vor lua locul. Criteriile vor fi: abundența mâinii de lucru, costul energiei, tarifele de transport, fiscalitatea. materiile prime, debușul.

Lupta dintre continente nu va mai lăsa loc nici sentimentalismului nici măruntelor calcule politicianiste. Va triumfa sistemul unificării producției europene.

Numai acele state cari își vor orienta politica economică în cadrul enunțărilor de mai sus, vor fi ferite de convulsii dureroase.

Și va fi meritul Americii ca, în așteptarea unor forme nouă de civilizație, să fi grăbit chiar cu brutalitate și suferință procesul de selecționare, pe care îl așteaptă industria Europei pentru a se integra în pulsul economiei mondiale contemporane.

St. Vidran

Remușcări și Omagiu ¹⁾

Lui ION BARBU

După ce a umblat un timp pe drumul încercărilor exegetul s'a oprit ca pentru o reculegere. Până acum mielul împaiat, greuel și furnica, măgarul nevinovat, leul mort de dispreț, broasca umflată, bou, chiar corbul, trist dar subtil, i-au întovărășit gândurile, adeseori grele, cu replici înveselitoare, proaspete ca închipuirea.

În jurul său era o lumină favorabilă și un șgomot dulce ca murmurul albinelor pe lângă spuma de dulceață.

Oamenii de diferite genuri nu-și ascundeau bucuria de a-l vedea. Unii căutau prilejul să-i amintească cuvintele pe cari le socoteau mai de duh în episoadele talmăcirilor sale. În ochii lor el putea citi adesea urma prietnică vieții pe care o lasă răsul și înțelegerea, ca un îndemn la speranță. O mulțumire care putea să semene unei fericiri curate, îl hrănea isvoarele spiritului și-l imbia să înainteze pe calea apucată.

Dar tihna prelungită se uzează când cel ce o încearcă nu se lasă purtat fără grijă pe aripile ei adormitoare. Cuprins de o teamă pioasă pentru fabulistul fără apărare, exegetul se întreabă tocmai în clipa asta tihnită, dacă drumul pe care se află e în lumina adevărată a meritului, dacă nu cumva a căzut victima vanității corupătoare primind consimțământul (atât de plăcut pe care i-l aduce semenii săi. Mai de temut încă, prinde a-i fi gândul, că jocul ascuțit, în jurul temelor favorite poate fi altfel înțeles decât i-a fost pornirea: o mângâiere subrdalnică a operei mult regretatului fabulist, dincolo de limita gustului așezat. Ca și pasiunea deslănțuită de sentimentul dragostei turburătoare, înțelegerea atocuprinzătoare a unei minți alese poate să stărnească instrumentele temerare ale perversității.

Un gânditor și un versificator și au permis, la timpul lor, să blameze

pe neuitatul fabulist. Unul? frământat de grijile educației, a înțeles greșit temele, fără să ajungă a gusta aspectul lor fermecător. Era un muncitor trist, atât de lipsit de humor, încât a putut să pregătească o revoluție pentru drepturile omului. Celălalt? nu i-a plăcut de loc meșteșugul fabulistului, adică melodia versului, și fantezia picioarelor silabisite. Acest specialist care s'a născut mult mai târziu decât fabulistul disprețuit, a murit în schimb odată cu secolul său. Destinul Pa desmintit fără să-i dea măcar puțința de a se căi.

Amintirea acestor neînțelegători în clipa când exegetul, nerugată de nimeni a găsit de cuvîntă, să-și întoarcă privirea pe drumul lăsat în urmă, îl vizitează cu o neliniște stăruitoare, ca începutul unor remușcări destul de viștege. Ea îl îndeamnă să-și oprească pașii pentru a respinge nu numai o înșelătoare și nemeritată asemănare cu ei, dar mai presus de căerînțele unei nevinovății, pentru ea să intercaleze omagiul său, între paginile secolelor ce consacră neîncetat geniul fabulistului, dacă bine-înțeles istoria acestei glorii pure ar simți vreodată lipsa unei mărturii atât de neînsemnate.

La Fontaine (Jean de) n. 1621 Drexor E. abil și delicat. A îmbrăcat pe om cu o blană de lup ca să-i facă morală. A travestit pe insolent în măgar ca să-l scuze. Pe șoarece, pe furnică, pe miel și pe alții i-a învățat să gândească în versuri, de o grație inimitabilă. Deși meritul i-a depășit cu mult vanitatea a primit să fie membru al Academiei. Recunoștința publică i-a iertat această slăbiciune. E în vârstă de 308 ani.

Jacques G. Costin

1) Din: „Incerzări pentru restabilirea moralității în fabulele regretatului La Fontaine”.

2) J. J. Rousseau.

3) Lamartine.

Să scrutăm aspectul general al acestui început de stagiune. Cu părere de rău. Niciodată până acum viața noastră teatrală n'a fost o mai haotică sarabandă. Nici un îndrumător, nici o îndrumare: nici un străjer, nici o pază. Deaceia e bine că Ministerul Artelor va trece în curând în rândul lucrurilor cari au fost. Și credem că n-ar fi pierdere prea mare dacă și Direcția Generală a Teatrelor ar avea aceeași soartă. Sunt instituții cari nu trăiesc decât prin titularii lor. Funcțiunea lor e numai atunci împlinită când titularul știe să le reinvie resursele, altfel inutile. (N'o spune oare pe toate căile, D-l Vlad însuși?)

În capitală răsar teatrele ca ciupercile. Hibride creații ale unei epoci de criză și nepăsare: În vreme ce teatrele naționale din provincie își trăiesc neîntrerupta lor agonie.

La Iași, la Cluj, la Chișinău, la Craiova, clădiri păraginute (permanente pericole pentru spectatori cari se mai încumetă să le viziteze) sunt tot atâtea citadele ale bătrâneții morfologice de spectacole, gen 1900.

S'a oprit mentalitatea corifeilor acestor focare de cultură la o epocă peste care nu pot trece, Bataille, Bernstein, Suderman, Braco, întocmai ca niște ceasornice cărora li s'a stricat mecanismul când arătătoarele au ajuns de pildă la 12.

Ansamblu, regie modernă, drama epocii noastre, artă decorativă nouă, spectacol compus din toate aceste elemente, iată disprețuitele valori cari sunt anatimizate să nu poată lumina niciodată prăfuitele unghere mușcăle ale provinciei.

Dar la București se deschid teatre: cu capital, fără capital, cu actori, fără actori, cu posibilități de a rezista o lună-două, sau fără posibilități. Se deschid teatre. Se dărâmă până și uncul așezământ de artă: Naționalul din Cernăuți, de către însuși făuritorul său, Victor Ion Popa. Dar se deschid teatre la București.

Actorii, cari formau un ansamblu cu trudă încheșat și șlefuit, se împart în patru vânturi. Repertoriul care ajunsese la un anumit nivel de valoare reală — e lăsat acum pe mâna lui Mișu Fotino.

Dar Ministerul artelor și direcția generală a teatrelor nu vede, nu simț, patronază înflințarea de teatre noi.

Ce importă că la Pașionalele din provincie nu-s bani pentru culorile decorurilor, actorii sunt plătiți cu lefuri de foame, clădirile au ajuns grajduri, aici se dau subvenții grase cât anumite direcții de teatre să-și poată permite luxul să concureze teatrul Național scoțându-i actorii și plăindu-i cu 30, cu 40, cu 50, cu 60.000 de lei lunar. Și Teatrul Național, cuprins și el de această frenezie creatoare, puieste un „studio”.

Nu, doamne ferește, că acest soi de teatru nu ne-ar trebui, dar fiindcă „studioul” teatrului nostru Național este cu totul altceva decât un „studio”. Pretutindeni în lume, unde un teatru poartă o asemenea firmă, scena sa e un laborator de experiențe de regie, o supapă pentru grădite curente ale literaturii dramatice, o trambulină pentru lansarea noilor talente.

La noi, studioul s'a inaugurat cu „Mușcata din Fereastră” 3 acte, de d-l Victor Ion Popa. Piesa e un bun pastel al unei familii de suflete, un chilim, țesut cu artă, din atmosferă patriarhală și mai bună românească. O piesă într-un totu cinstită și românească dar cărei i-ar fi stat bine cum nici că se poate cadrul Teatrului Național și înscrierea în repertoriul permanent. Și fiindcă vorbim de piesă trebuie să vorbim și de interpeși: Au fost toți admirabili, poate cam forțată D-na Toto Ionescu, Meștere Gusti, pentru atmosfera realizată și pentru jocul actorilor, iacă-tă un regisor care se ocupă și cu arta: își strâng eald mâna.

Dar, cum am spus piesa n'avea ce căuta la „studio” cum acolo n'are ce căuta nici „Procesul Mary Dugan” bun pentru vreme teatrul popular oarecare, dar la „studio”? Cum de a ajuns totuși acolo piesa?

Pentru că tot suntem în curs de a examina activitatea primei noastre scene să vorbim și de cele două premiere care au marcat începutul acestei de stagiune.

„Măsură pentru măsură” nu este

desigur una din cele mai bune piese ale lui Shakespeare, dar conține încă suficient material dramatic pentru a prilejui un bun spectacol. Și tocmai cu asemenea piesă se poate dovedi regisorul. Fabula naivă a regelui bun și loctiitorului hain, demascat apoi, prin chipul cum e țesută, oferă zeci de posibilități de dinamică, totodată și grotescă și lirică. D-nul Soare Z. Soare, însă (care a declarat recent într-un interviu că el nu poate să-și învețe pe actori să vorbească, asta fiind sarcina conservatorului) parcă, nu în fiecare piesă, actorul trebuie să vorbească altfel și asta parcă n'ar face parte integrantă din jocul, care orice șar zice, trebuie dirijat de către regisor. D-l Soare Z. Z. Soare s'a mulțumit ca întoldeana să păsească neglijent pe lângă actori și cu ajutorul, de astă dată mai inspirat, al D-lui Feodoroff să realizeze câteva decoruri sintetice interesante.

Dintre interpreți ne aducem a-minte — pentru eleganța apariției sale, de D-nul Băltățeanu — pentru reușita compoziție a măștei, de D-nul Marius — pentru stilul jocului său, de D-nul Manu.

„Georges Dandin”, obsesie de cinci ani încoace, a D-lui Bumbesti, a văzut în fine lumina rampei. Mărturisim că așteptăm cu interes. D-l Soare îi dă atât de rar D-lui Bumbesti, prilejul să se manifeste la București.

Dar trebuie să mai mărturisim că așteptăm și altceva: așteptăm un spectacol grațios ca o pastorală de Wateau și am văzut unul greoi și năclăit ca o arhitectură barocă.

„Georges Dandin” cu divertismente, reconstituire a primului spectacol jucat de Trupa lui Jean Baptist Malicre în fața Regelui Soare era un material primar pentru gustul nostru dar totuși destul de oferitor de posibilități.

D-nul Bumbesti a redus spectacolul cu ajutorul unor decoruri banale, fade, naive (în înțelesul prost) la joc de suprafețe. Deaceia a învățuit în piramide, agasante prin imobilitate, figurajia curței. Deaceia, am compătimit cu dansatorii care se călcau reciproc pe picioare din pricină că au fost siliți să „evolueze” pe un petec de un metru pătrat. Deaceia spectacolul, propriu zis, se desfășura lamentabil în strădania actorilor de a juca pentru curtenii din stânga, pentru rege în dreapta și oricum, și pentru public, ce dracu, în față.

Blestemata învârteală din care doar D-l Ion Sârbu a reușit să scape omenesc și cu fața curată. Păcat de intențiile bune, clovnești, ale D-lui Marius, de admirabilul stil de Commedia dell Arte al D-lui Fintesteșeanu, s'au pierdut fărămăști în cleiul plictisitor al întregului spectacol care... mă prind, a costat câteva sute de mii de lei.

„Lupii de aramă”, de D. Adrian Maniu a inaugurat frumos și deaceia fără succes de masă teatrul Maria Ventura. Piesa, de fapt un poem, n'are, hotărât, viață teatrală, are în schimb o viață epică care trece dincolo de hotarele genului și o face astfel accesibilă scenei. Accesibilă, chiar până în măsura de a oferi un spectacol, care fără să aibe dinamica teatralului, să aibe totuși o anumită mișcare interioară, o dinamică, mai mult a gândului decât a faptei. Piesa a fost slujită de D-l Victor Ion Popa, cu măiestrie și înțelegere, tablourile aveau aspect de cioplitură primitivă, tonul de litanie, fericit găsit, lumina, creatoare de atmosferă.

Nu uit, cei trei daci profilați pe cerul sur (ultimul tablou) ca niște alte stanc de piatră lipiți pietrei hotar. Fierște că și pictorul, pe care nu pam fi bănuț aspru, Damian își va fi având partea de merit în această evocare vizuală.

D-l Sabin Drăgoiu a scris o muzică înflorător de proaspătă și tragică.

Interpretarea, a dovedit încă odată dacă mai era nevoie, că chiar actorii Teatrului Național pot primi sugestii când au dela cine, dovadă tonul și stilul, rupt de tradiție în care au jucat D-nii Gh. Vraca, Pop, Marțian, Călin, etc.

D-ra Maria Ventura reușind să joace la nivelul întregului ei ansamblu este, acesta, cel mai frumos omagiu pe care știu să i-l aducem.

Petru Marin

